

Max van Lingen

Varför rösta på Socialistische Partij

I opinionspejlingarna, som föregått det kommande riksdagsvalet i Nederländerna på onsdagen den 12 september 2012, har det liberala partiet *Volkspartij voor vrijheid en Democratie* (VVD) och vänsterpartiet *Socialistische Partij* (SP) under månader stått i ledningen. Denna tvekamp mellan den regerande statsministern Mark Rutte och SP:s partiordförande Emile Roemer återspeglar den politiska polarisationen, mellan nyliberalism och kravet på en rättvis socialpolitik, som är rådande i den nederländska väljarkåren.

Många ser med rätta SP som det enda ”socialt rättvisa” partiet och allt fler fackliga förtroendemen har anslutit sig till det. Utvecklingen har dessutom påskyndats av att det traditionella socialdemokratiska *Partij van de Arbeid* (PvdA) och vänsterpartiet *GroenLinks* (GL) under de senaste åren allt mer har gått åt höger. Det är således nästintill enbart SP som i mångt och mycket idag intar vänsterståndpunkter. Ifall SP skördade en valframgång skulle denna utveckling förstärkas och det är därför som högerflanken är så förskräckt.

“Nederländerna kommer att börja smaka Grekland” skriver Afshin Ellian, kolumnist i tidningen *Elsevier*.¹ Han skrämmer med, att med SP får vi “Sovjetunionen in i blodomloppet”. Det eviga tjetet om SP:s maoistiska förflutna, deras kritik av de skattemässiga avdragsmöjligheterna – vilka bankirerna omhuldar – liksom kritiken av SP:s bristande partidemokrati, allt ingår i att skapa rädsla och åter rädsla.

Skepticism

Det finns helt visst bland breda folklager en skepticism gentemot hur parlamentariska principer under år har sålts ut. Även av SP som självt också har tagit steg mot mitten. Denna mistro är att finna i de flesta länderna. Den fanns/finns som en väsentlig del i Occupy-rörelsen. Detta avståndstagande till ett politikens räv och rackarspel är fullt begripligt, men en “bojkott av partipolitik” eller en uppmaning till att avstå från att rösta är inget egentligt svar på vad som har skett. Den kan förstås som något principiellt tänkvärt, men realiteten av en “neutralitet” visavi partipolitik kan på intet sätt få någon märkbar effekt i en parlamentarisk demokrati, såsom den som nu råder.

Vi kunde se detta mycket tydligt vid riksdagsvalet i Spanien förra året. Den antipolitiska hållningen som genomsyrade den spanska *Indignados*-rörelsen kom istället att bidra till den största högerinsten i ett riksdagsval någonsin sen Francodiktaturens slut. Folkörelsen *Indignados* hade helt visst en myckenhet sympati bland befolkningen, men den kom efter valet att helt marginaliseras eftersom den ställde sig utanför de rådande realiteterna.

Men samtidigt som en valbojkott i Nederländerna spelade högern i händerna kan även en “taktisk” röst på socialdemokratin skapa oförutsedda problem. Argumentet för en PvdA-röstning är oftast att ett möjligast stort PvdA är den enda “realistiska” motvikten gentemot högern, istället för en bortkastad röst på ett “oansvarigt” SP. Detta kunde vi höra redan vid det förra riksdagsvalet, då man sa att den socialdemokratiska partiledaren Job Cohen skulle vara det bästa vapnet mot den nyliberale ledaren Rutte.

Men i realiteten kom PvdA att föredra kompromisser och stapplade fram på ett socialdemokratiskt och ett liberalt ben. Det var inte något nytt, för PvdA har i tidigare regeringar om och om igen visat att deras vallöften inte har varit att lita på.

¹ *Elsevier* (Amsterdam) är en uttalad högerveckotidskrift med 140 000 läsare. Högerextremisten Pim Fortuyn var kolumnist för den mellan 1993 – 2001. Den nuvarande högerextremisten Geert Wilders har inte oväntat behandlats med silkesvantar.

Den enda taktiska röstningen i detta val är att rösta på SP. Resultaten från riksdagsvalet 2006 visar på detta mycket tydligt. SP:s framgång då tvingade PvdA och det konservativa *Christen-Democratisch Appèl* (CDA) att inleda underhandlingar med SP även om de var halvhjärtade. Vi kan även se vad som skett de senaste månaderna, om hur SP:s tillväxt i opinionssiffror tvingat PvdA att besluta om att gå emot det stora åtstrammingsbeslutet av 26 april 2012, allmänt kallad Kunduz-avtalet.²

Samma dynamik, som vi sett i Spanien och hos oss i Nederländerna, såg vi vid presidentvalet i Frankrike nyligen, där Front de Gauche radikala vänsterkampanj satte den socialdemokratiska kandidaten François Hollande under tryck att tala tydligare gentemot besparingspolitiken.

Och såsom en förnyad vinst för nyliberalen Ruttés regering skulle ge den en förstärkt legitimitet att ta till hårdare nedskärningspolitik skulle en vinst för SP betyda att den legitimiteten undergrävdes. Det skulle bryta det nyliberala samförståndet att besparingar är "nödvändiga" och det innebar att den offentliga diskussionen i landet tog en riktning mot en kritik av systemet självt. Det innebar naturligtvis inte att nedskärningarna skulle stoppas men det skulle försvaga varje regerings möjlighet att fortsätta yxa ner vår levnadsstandard.

Uppbackning

För att få igenom Kunduz-avtalet behövde statsminister Rutte stöd från minst fem partier i riksdagen. Ett större SP kommer att göra det allt svårare att framgent åstadkomma något dylikt. Ett större SP innebar också att det socialdemokratiska PvdA skulle få det svårare att sätta sig i en åtstrammingsregering. Detta faktum innebar att en ny regering var instabil från och med att den bildades och den hade därmed mindre utrymme för en social nedskärningspolitik.

Vi har sett hur det vänsterradikala Syrizas uppkomst i Grekland just har haft denna effekt. Den socialdemokratiska Pasok-regeringen blev inför ett allt större tryck från massprotester och strejker tvungna att utlysa ett förtida nyval. Syriza kom av en allt större del av befolkningen att ses som alternativet till Pasoks utförsäljning av sociala rättigheter till förmån för en kapitalvänlig politik. Trycket på Pasok och på de andra partierna blev allt större. Och Syrizas valframgång inklusive trycket på Pasok gjorde det omöjligt att efter riksdagsvalet i maj bilda en regering.

Inför det nya riksdagsvalet som skulle ske i juli drev Syriza en lyckosam kampanj vari man tog upp det motstånd mot de sociala nedskärningarna som fanns bland folk. I opinionspejlingarna tycktes det som om Syriza kunde bli det största riksdagspartiet. Det är naturligtvis omöjligt att säga vad som hade hänt ifall Syriza hade blivit det största riksdagspartiet. Men skrällen om en annan politik fanns i den härskande klassen. De höga väljarsympatierna för Syriza i pejlingarna tvang i alla fall det konservativa partiet Nydemokrati att inte genomdriva de åtstrammingsåtgärder som redan var avtalade med trojkan (dvs Internationella valutafonden IMF, EU:s kommission och Europeiska centralbanken EBC).

Naturligtvis brydde sig den nya regeringen som trädde till efter junivalet inte om vad man hade lovat i valkampen. Men i vilket fall som helst bidrog detta till den instabilitet som råder i Grekland. Vad som dock inte är klart är i vilken grad som Syrizas krav återspeglade motståndsrörelsen på gatorna och fabrikerna och som om de inte funnits inte hade gett Syriza den valframgång det fick.

² Avtalet kom att få sitt namn eftersom det var samma 5 partier som tidigare godkände ett polisträningssprogram för afghaner i provinsen Kunduz. Dessa partier kom att kallas Kunduzalliansen, därav Kunduz-avtalet. Till saken hör att det var i Kunduz som en tysk överste beordrade en bombning som skördade över 140 mestadels civila offer. Se [Martin Gerner, "Der Krieg der Anderen"](#).

Tillståndet i Nederländerna är naturligtvis inte att likna med det i Grekland, men likafullt ger skeendet i Grekland oss fakta för att begripa vad vi bör inse för att stävja en fortsatt åtstramningspolitik. Dvs hur vi bör rösta.

Förväntningar

Det höga väljarstöd som SP får i opinionspejlingarna sammanfaller med hoppet om vad en vänsterregering skulle kunna göra åt de sociala svårigheterna och orättvisorna. Det är således inget galet i att SP:s kampanj är fokuserad på detta. Men att se Roemer som statsminister är förtida och understödjer förväntningar på vad vi redan nu kan säga inte kan komma att genomföras.

En dylik vänsterregerings förväntning förbiser tre saker. Först och främst tar den inte fasta på hur "vänster" som de andra partierna ser SP, dvs deras beslut att hålla SP på avstånd från makten. Men den förbiser också de begränsningar som SP självt har som parti och inte minst förbiser det vad för makt som riksdagen besitter i realiteten.

SP är att likna vid de övriga partierna vi sett allt mer av på sistone. Det är Syriza i Grekland, Die Linke i Tyskland och Front de Gauche i Frankrike. De är alla vänsterreformistiska partier. De förkroppsligar missnöjet som finns med de sociala åtstramningarna och utgör därmed ett väljaralternativ till det nyliberala politiska samförståndet. Målet för dem är att med ett regeringsdeltagande uppnå förändringar i den nu förda politiken. Det innebär att de tvingas att mjuka upp sina ståndpunkter för att vara realistiska. Detta gäller även SP. Roemer har låtit veta att han inte utesluter ett samarbete med den nuvarande nyliberale statsministern. SP:s Ronald van Raak sa nyligen att kravet "65 förblir 65", dvs ingen höjning av den allmänna pensionsåldern till 67 år, inte är någon helig ko. Likaså har SP:s lokala politik inneburit att man deltagit i sociala nedskärningar och budgetära åtstramningar.

Dessa ståndpunkter finns som reella delar i SP:s strategisyn, dvs de är inte påtvingade av någon yttre kraft. Grunden för detta ligger i den reformistiska föreställningen att makten över samhället finns i riksdagen och följaktligen i ett deltagande i regeringen. Dvs att makten utgår från "på vilka knappar man trycker" vid omröstningarna. Men, som visats tusenden om tusenden gånger är det inte så. Den verkliga makten finns hos storföretagen och hos statsförvaltningens ämbetsmannakår.

Vi hade ett gott bevis på detta i Nederländerna med regeringen Den Uyl på 1970-talet.³ I nutid har vi exemplet Italien där riksdagen och därmed väljarutslaget kördes över med att teknokraten Mario Monti utsågs till att efterträda Berlusconi som statsminister utan något som helst demokratiskt godkännande. Det samma skedde utifrån IMF:s tryck gentemot statsministern Papandero i Grekland.

Att vi Internationella socialister (IS) i Nederländerna uppmanar till en röst på SP betyder således ingalunda att vi i allt är ense med SP eller att vi menar att SP måste ingå en regering. De sociala nedskärningarna kan endast stoppas med att vi bekämpar den nyliberala logiken och den rådande maktupbyggnaden och därmed även varje illusion om riksdagen som det verkliga maktorganet

Men det betyder inte att vi ska låta varje chans att sätta käppar i hjulet på våra motståndare må gå oss förbi. En valvinst för SP den 12 september är sand i Ruttés nyliberala nerskärningsmaskineri och skapar således större möjligheter till en bredare opposition i riksdagen men framförallt på gator och torg, i fabrikena och på universiteten. Det är där vi kan ge demokratin ett verkligt innehåll.

³ Regeringen Den Uyl (1973-77) bestod av traditionella vänsterpartier men även av två högerpartier med en inflytelserik 'vänster'. Regeringen sprack efter oljekrisen, korrruptionen kring Loeckhed flygplanen där kungahuset var inblandat m.m. vilket yppade de reella ekonomiska intressena.

Internationale socialisten tisdag den 28 augusti 2012.
Översättning och noter *Per-Erik Wentus*.

Mer om SP

[Holländska vänstern ignorerar rasismen](#) (ur *Flamman* 2010)

[Holland kan få vänsterstyre](#) (ur *Flamman* 29 aug 2012)

Julian Coman: [Holländarna vänder sig till den radikala vänstern när de europeiska drömmarna blivit bittra](#) (*The Observer* 2 september 2012)